תאריך הורדה: 17 יולי 2023. מקור: עמוד 15, הארץ, 21 פברואר 1995 *** מתוך אתר "עיתונות יהודית היסטורית", הספרייה הלאומית ואוניברסיטת ת"א

לשמור על הגברת מדימונה

מאת יואל מרקוס

נתחיל מזה שאנו לא חייבים שום הסברים, ובוודאי שלא צריכים להתנצל לפני מצרים או לפני כל אחד אחר בעולם על יכולתה הגרעינית של ישראל. וכששר החוץ המצרי מזהיר ש"לעולם לא תסכים ארצו שישראל לא תצטרף לאמנה למניעת נשק גרעיני", צריך לומר לה למצרים, עם כל הכבוד הראוי לה, שתישאר באי־הסכמתה. וכאשר היא מאיימת למשוך באפריל הבא את חתימתה מאותה אמנה, אנו רק יכולים לומר לה: "ת'פראל. תעשו מה שטוב בשבילכם". לנו זה לא כל כך משנה. הנה עיראק היתה חתומה על האמנה – האם זה מנע ממנה לפתח נשק גרעיני?

וכשאומרים לנו המתחסרים והצדקנים שלנו, שאינם מחמיצים שום הזדמנות להצדיק את בני שיחנו הערבים, שעלינו לעזור למצרים לרדת מהעץ הגבוה שטיפסה עליו וללכת לקראתה ב"משהו", צריך להשיב להם: מי ביקש ממצרים שתעלה על העץ מלכתחילה? ואם ידעה לעלות לשם בלי עזרתנו, שגם תמצא את הדרך למטה לבדה. אנו לא חייבים שום דבר למצרים ואין לנו על מה לרצות אותה. היא עשתה מאז 48' במיטב יכולתה לחסל את ישראל, וסביר להניח שאותו נשק כימי שהפעיל נאצר ללא רחם בהשמדת עם מקומית בתימן היה מופעל נגדנו ללא היסוס – אלמלא אימת הגברת מדימונה.

עתה שאנו ביחסי שלום עם מצרים והיא קיבלה מאתנו כל מה שיכלה לקבל ויותר ממה שהגיעה לה לנוכח תוקפנותה, כדאי היה לייעץ לה שתצניע לכת. ואני מחזק בשתי ידיים את יצחק רבין שאינו מוכן להיכנס עם מצרים לשום הידברות, בשום צורה, בסרגיה זו, ורומז להם בעדינותו האופיינית לאו הם יכולים לדחוף את יוזמתם.

לא לגמרי ברור מדוע נזכרה מצרים דווקא בעיתוי זה לפתוח בקמפניה שמטרתה הסופית לפרק את ישראל מעוצמתה הגרעינית. לפי דעה אחת, מבקשת מצרים לייצור חזית חיכוך נגד ישראל כדי לרצות את תנועות האיסלאם הקיצוני במצרים המאיים על שלטונו. לפי גרסה אחרת, הנפוצה יותר במשרד החוץ, חוששת מצרים שמא תאבד את מעמדה כמבי־אה ומוציאה הן בעיני מדינות ערב והן בעיני העולם הערבי, לטובת ישראל. משום שזו החלה מוצאת בעצמה נתיבים ללב המרחב הערבי, מירדן ועד מדינות המפרץ הפרסי, רואה מצרים בישראל מרקר כלכלי ואסטרטגי מרכזי העלול לכרסם במעמד הבכורה שלה. בעידן השלום מעדיפה מצרים לגזוז את מחלפות ראשה של ישראל ולהשאירה קטנה, מוגבלת וחלשה.

מצרים פתחה במהלך מתוך תקווה לגרור את ארה"ב לעמדה קשוחה נגד ישראל. תקווה דיי מבוססת לנוכח עמדותיה בעבר. שאלתו הראשונה של הנשיא קנדי בפגישתו הראשונה עם דוד בן־גוריון (ב־62') היתה: האם מייצרת ישראל נשק גרעיני? שאלה רומה הציג הנשיא ג'ונסון ללוי אשכול. ואילו בקמפ־דייוויד, כשהמו"מ נתקע ובגין שקל לשוב הביתה בלי לחתום, איים עליו הנשיא קרטר שבמקרה זה "אל תבנה על רימונה – אראג לכך שגם רימונה לא תהיה לך".

על אף הרגישות רבת השנים בוואשינגטון, נוצרה עם הזמן הבנה שבשתיקה על התפקיד האילם שמילאה יכולתה הגרעינית של ישראל, בהישרדותה, בהרתעת הערבים מלהפעיל נשק להרג המוני בריכוזי האוכלוסייה, ובסופו של דבר גם בהכרה של מדינות ערב בקיומה של ישראל ובצורך להידבר עמה. וכל אלה בזכות עמימות המידע שאולי יש לנו ואולי אין לנו מה שהכל חושבים שיש לנו.

גם עתה, כשאנו בעיצומו של תהליך שלום ארוך וממושך, מוקדם אפילו להתחיל לחשוב על התפרקות מנכס ההרתעה הזה. ראשית, הולך ומתפשט האיסלאם החומייניסטי הרואה בהשמדת ישראל יעד מוצהר ואף מצטייד בהתאם בנשק גרעיני. שנית, עם כל הכבוד לתהליך השלום, הוא נעשה עם משטרים לא דמוקרטיים, העלולים ליפול ולהתחלף במשטרים שישובו ויראו בישראל מטרה לחיסול. שלישית, דווקא כשישראל נכונה לוותר על שטחים שיקטינו באופן ממשי את כוח ההרתעה הקונוונציונלי שלה, חשוב שבעתיים לשמור על כוח ההרתעה היחיד שיש לה.

כשהשלום עוד רחוק, וסכנות חדשות מצד גורמים פנאטיים מאיימות עלינו, יכולתה הגרעינית של ישראל לא צריכה להיות בשום אופן נושא למשא ומתן. כשמצרים תהיה לבלגיה ואיראן תהפוך לשווייץ, נשוב ונדבר. בינתיים נשמור על הגברת מדימונה – ששמרה עלינו והביאה לתחילת תהליך השלום – שלא תתקרר.